

- інтенсифікація праці і необхідність отримання якомога більшого задоволення і розслаблення під час відпочинку;
- розвиток міждержавних зв'язків і культурних обмінів між країнами, що призводить до розширення міжособових зв'язків між і усередині регіонів;
- розвиток сфери послуг стимулює розвиток сфери перевезень і технологічний прогрес в області телекомунікацій;
- ослаблення обмежень на вивіз валюти в багатьох країнах і спрощення прикордонних формальностей.

Туризм в країні повинен розвиватися паралельно з економікою і у взаємозв'язку з іншими галузями соціально-економічного комплексу. Із зростанням зайнятості у сфері туризму ростуть доходи населення і підвищується рівень добробуту нації.

Впровадження нових технологій в туризмі і суміжних галузях економіки сприятимуть різкому ривку в розвитку сфери подорожей. Політична, соціальна і фінансова інтеграція багатьох країн створить оптимальні умови для розвитку і вдосконалення готельної, транспортної, торговельної інфраструктури і інших ресурсів туристського ринку, а також забезпечення безпеки туристів під час подорожей, охорони і дбайливого використання в цілях туризму навколишнього середовища не тільки в розвинених, але і в країнах, що розвиваються. Збільшення оплачуваної відпустки, зростання особистого доходу, підвищення рівня освіти, прагнення до пізнання іншої культури - важливі чинники, що впливають на розвиток світового туристського ринку.

При зростанні попиту на туристичні послуги спостерігається велика конкуренція серед регіонів в залученні туристів і тому визначальними чинниками стають: підвищення якості туристичних послуг, яскравість і різноманітність анімаційних послуг для всіх категорій відпочиваючих, доступна ціна, використання комп'ютерних баз даних клієнтів, електронна інформація і комунікаційні системи, позитивна, вражаюча і незабутня аура в туристичних комплексах.

Література:

1. Закон України про туризм. К.: Парламентське вид-во, 2005.
2. Немоляева М.Э., Хадорков Л.Ф. Международный туризм: вчера, сегодня, завтра. – М.: Международные отношения, 1985.
3. Панирян Г.А. Международные экономические отношения: экономика туризма. – М.: Финансы и статистика, 2000.

Summary:

Pobigun O. HISTORY OF TOURISM IS IN A PROGRESS OF HUMANITY TREND.

In this article intercommunication of development of humanity and growth of requirements is considered in tourist services, necessity of perfection of market of tourist services.

Надійшла 26.05.2008

УДК 338.486.2.02] (477)

Ірина ПУРСЬКА

РОЛЬ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У РОЗВИТКУ В'ЇЗНОГО ТУРИЗМУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ

Постановка проблеми. Пріоритетним напрямком державної туристичної політики України визначено розвиток іноземного туризму, адже такий вид туризму ефективно впливає на соціально-економічний розвиток та зростання держави, сприяє виходу країни та її суб'єктів господарювання на світовий ринок туристичних послуг та створює сприятливі умови для всебічної інтеграції до світової спільноти. Поряд із цим, темпи зростання кількості іноземних відвідувачів в Україні ще не є високими, хоча демонструють позитивну та сталу динаміку розвитку. Це можна пояснити недостатньою конкурентоспроможністю та

популяризацією національного туристичного продукту на світовому ринку, невідповідністю вітчизняних стандартів якості та сервісу міжнародним вимогам, низькою репутацією України та малою довірою до неї з боку іноземних відвідувачів. У зв'язку із цим, більшість українських туристичних організацій пріоритетним видом діяльності визначила розвиток внутрішнього та виїзного туризму.

На жаль, поточна ситуація на внутрішньому туристичному ринку також не заохочує туристичних організацій до активного розвитку іноземного туризму. Так, значні перешкоди у здійсненні такого виду туристичної діяльності створює нестабільність економіко-політичного клімату, недосконалість нормативно-правового поля та недостатня законодавча забезпеченість туристичного бізнесу, негнучкість податкового законодавства, низький рівень розвиненості туристичної та рекреаційної інфраструктури та незадовільні темпи її реорганізації, несприятливий інвестиційний клімат та ін. Це доводить, що розвиток такого напрямку діяльності туристичних фірм потребує значної державної підтримки, а його активізація буде залежати частково і від створення сприятливих умов для розвитку туристичного бізнесу загалом та іноземного туризму зокрема. Тому, розгляд проблеми розвитку іноземного туризму на українських туристичних організаціях має включати комплексний аналіз основних чинників, які на даний час позитивно та негативно позначаються на здійсненні такого виду діяльності турфірм. Такий аналіз дозволить визначити необхідні напрямки покращення державної туристичної політики у цій сфері.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Серед основних факторів, що стимулюють вихід туристичних підприємств на зовнішній ринок є активний розвиток іноземного туризму на державному рівні. В Україні створення сприятливих умов для його розвитку почалось з 1999 року, коли було прийнято ряд державних документів, які заохочували в'їзд зарубіжних відвідувачів. Як наслідок, з 2000 року було припинено негативні тенденції та надано сильного поштовху для зростання обсягів іноземного туризму з року в рік (рис 1). Серед головних чинників, які сприяли розвитку в'їзного туризму, слід відзначити:

- прийняття ряду документів про спрощення процедур перетину іноземними туристами українського кордону та покращення умов їхнього перебування в Україні;

- запровадження обов'язкової сертифікації, ліцензування та стандартизації у туристичній та суміжних сферах діяльності для підвищення якості та сервісу надання вітчизняного туристичного продукту;

активізація міжнародної рекламно-інформаційної діяльності з метою просування національного туристичного продукту на світовому ринку. Серед найважливіших заходів державної туристичної політики у цій сфері слід згадати: проведення у 2002 р. ознайомлювального туру по Україні для відомих журналістів з найавторитетніших туристичних видань Європи (брали участь 32 журналісти з 8 країн Центральної Європи); проведення у листопаді 2003 р. зустрічі керівництва Держтурадміністрації з групою представників ЗМІ Євросоюзу; реалізація у 1999 р. в рамках програм TACIS українсько-французького проекту з розбудови туристичної інфраструктури АР Крим, зокрема зі створення та забезпечення функціонування Кримського центру розвитку туризму; створення у 2003 р. Ради з туризму Карпатського регіону, на базі якої формується туристичний інформаційний центр [11]; проведення в жовтні 2003 р. в Криму міжнародної конференції, присвяченій проблематиці проекту «Туризм по Великому Шовковому шляху»; щорічне проведення у Києві міжнародних виставкових і науково-практичних заходів, таких як Міжнародний турсалон «Україна», Міжнародна конференція готельєрів і рестораторів «Індустрія гостинності», а також щорічна організація міжнародних й регіональних салонів та ярмарків в Ялті, Одесі, Харкові, Львові та Ужгороді;

- створення системи підготовки та підвищення кваліфікації туристичних кадрів України;

– розширення міжнародного співробітництва України у сфері туризму. Станом на 1.01.2007 р. укладено 44 міжурядові та міжвідомчі угоди про співробітництво в галузі туризму, в тому числі 12 з країнами ЄС. Також Держтурадміністрацією розроблено проекти та ведуться переговори про співробітництво в галузі туризму з понад 20 країнами світу, які є для України перспективними туристичними ринками. Україна також розвиває міжнародне туристичне співробітництво в рамках ВТО, СНД, організації Чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС), Центрально-Європейської ініціативи (ЦЄІ), Європейської туристичної комісії (ЄТК), співпрацює з Радою Європи, Радою держав Балтійського моря, ГУАМ [8];

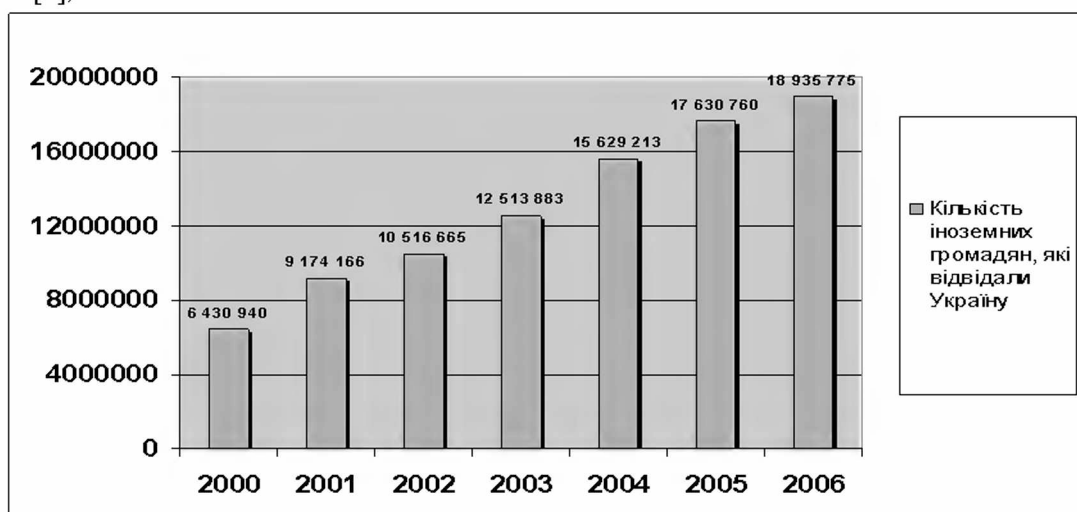

Рис 1. Динаміка зростання іноземного туризму в Україні [12]

– прийняття ряду державних документів у сфері розвитку туризму в Україні, серед яких: Основні напрямки розвитку туризму в Україні до 2010 року, Державну програма розвитку туризму на 2002-2010 роки, Заходи щодо розвитку іноземного та внутрішнього туризму та інші нормативно правові-акти.

Ці та інші заходи державної політики у сфері туризму не лише сприяли зростанню кількості іноземних відвідувачів в Україні, а й прискорили розвиток туристичного бізнесу загалом. При цьому, спостерігається збільшення кількості приватних подорожей іноземців, що засвідчує зростання довіри до України. Так, частка приватного туризму в структурі в'їзного турпотоку виросла з 79% (12,4 млн. осіб) у 2004 р. до 88% (16,5 млн. осіб) у 2006 р. Також відбулись позитивні зміни в географії іноземного туризму: збільшується кількість відвідувачів з країн ЄС (36%), хоча частка турпотоку з країн СНД залишається ще досить великою і становить 62%.

Поряд із позитивною та сталою динамікою розвитку іноземного туризму, за кількістю відвідань Україна ще значно поступається європейським країнам. Так, протягом 2006 р. в Україну приїхало 18,9 млн. іноземців. В цей самий період Польща прийняла 65,1 млн. закордонних відвідувачів [13]. За аналогічний період обсяг в'їзного туризму в Німеччині становив 125,237 млн. осіб [14]. Також спостерігаються значні диспропорції у розвитку в'їзного туризму на території країни. Так, протягом 2006 р. 80% іноземних туристів відвідали 4 регіони України, а саме: м. Київ (39%), АР Крим (18%), м. Севастополь (12%) та Одеську обл. (11%). Найменша кількість туристів приїхала в Житомирську (0,001%), Луганську (0,001%), Сумську (0,05%), Тернопільську (0,1%) та Кіровоградську (0,1%) області [7]. Така невтішна статистика означає, що про Україну ще мало відомо закордонному споживачеві, а туристично-рекреаційний потенціал більшості областей не використовується достатньо. Як результат, в'їзним туризмом займаються переважно ті туристичні організації, які

здебільшого зосереджені в найбільш популярних для іноземців містах чи областях України. Іншою стороною такої ситуації є те що, іноземний туризм практично не розвивається на турфірмах, які розташовані в мало відомих закордоном регіонах країни.

Дистимулюючим чинником для розвитку іноземного туризму на вітчизняних підприємствах стала відміна у 2005 році нульової ставки ПДВ на надання послуг нерезидентам. Це призвело до суттєвого зменшення кількості обслугованих туроператорами в'їзних туристів в загальній структурі послуг, наданих туристам. Як результат, починаючи з 2005 року більшість туристичних фірм визначила пріоритетним видом діяльності розвиток внутрішнього та виїзного туризму (рис. 2). Тому, продовження таких негативних тенденцій може призвести до того що, в найближчому майбутньому більшість українських туроператорів взагалі відмовиться від обслуговування іноземних туристів, а перейде виключно на надання послуг внутрішнім та виїзним туристам.

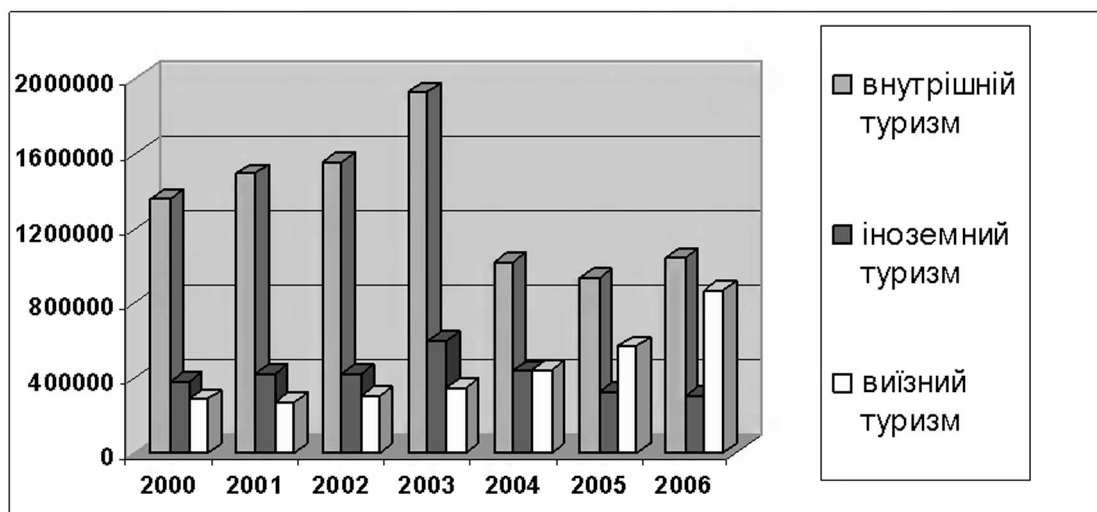

Рис. 2 Динаміка змін пріоритетних напрямків діяльності туристичних підприємств України [12]

Серед інших не менш важливих чинників, які гальмують розвиток іноземного туризму на вітчизняних турфірмах, слід назвати такі:

- відсутність належної підтримки держави у стимулюванні виходу туристичних організацій на зовнішній ринок;
- недостатній рівень розвиненості матеріально-технічної бази туризму та її невідповідність міжнародним стандартам.
- недостатня розвиненість транспортної системи, яка охоплює проблему транзитних перевезень, організацію залізничного сполучення, розвиток автомагістралей, повітряного, морського та річкового транспорту. Транспортні шляхи України перебувають у задовільному стані та не відповідають міжнародним вимогам щодо швидкого, надійного, безпечного та комфортного перевезення. Крім цього, недостатньо розвинена туристична, сервісна та інформаційна інфраструктура в зоні міжнародних транспортних коридорів;
- недостатній розвиток інформаційної інфраструктури туристичного бізнесу на державному рівні. В Україні практично відсутні електронні інформаційні довідники з переліком існуючих туристичних фірм, асортиментом та вартістю туристичних послуг, що ними надаються, переліком туристичних маршрутів, їх транспортним забезпеченням, тощо. Нагальною є також потреба створення національної системи бронювання та резервування туристичних послуг, збору та обробки статистичної інформації про виставкові заходи, рекламну діяльність, безпосередньо виставково-ярмаркову діяльність на міжнародному, регіональному та національному рівні [6];

– недостатній рівень розвитку технічної інфраструктури туристичної галузі (системи водопостачання, збору сміття, поганий стан доріг, вулиць та тротуарів, освітлення, недосконалі засоби комунікацій);

– невідповідність рівня сервісу міжнародним стандартам обслуговування;

– недосконалість законодавчої бази, що стосується розвитку іноземного туризму та туристичної індустрії загалом;

– недостатня підтримка держави та відсутність комплексного підходу до просування вітчизняного туристичного продукту на світовому ринку туристичних послуг.

– недостатнє фінансування розвитку туристичної галузі. Так, протягом 2003-2004 років ця галузь отримала по 12 млн. грн., що дозволило їй запуснитись. Натомість у 2005-2006 роках на розвиток туризму у держбюджеті не було передбачено жодної копійки. У 2007 р. туризм мав отримати 23 млн. грн., тоді як за підрахунками фахівців, для нормального розвитку галузі необхідно не менш як 48 млн. грн. [10].

– складність отримання української візи для іноземних громадян, її висока вартість та необхідність обов'язкової купівлі страхового поліса, чия вартість є теж завищеною.

Всі ці вищеперелічені чинники засвідчують, що вітчизняна туристична індустрія ще перебуває на етапі становлення і потребує проведення виваженої та комплексної державної туристичної політики у створенні сприятливих можливостей для її швидкого розвитку, який у свою чергу, виступить потужним стимулом для входження українських турфірм на світовий ринок туристичних послуг. Першим і найважливішим заходом державної туристичної політики щодо відновлення зацікавленості туристичних фірм у розвитку іноземного туризму має бути або повернення нульової ставки ПДВ на надання послуг нерезидентам, або створення пільгового режиму оподаткування такого виду послуг, адже до початку введення податку на послуги в'їзним туристам спостерігалось позитивне збільшення кількості обслугованих туроператорами закордонних відвідувачів у загальній структурі наданих туристичних послуг (рис3).

Важливим і пріоритетним напрямком державної політики у сфері туризму має стати розвиток мало відомих закордоном туристичних регіонів України з метою заохочення турфірм з таких регіонів до активного залучення іноземних відвідувачів. З цією метою, на нашу думку, необхідно розробити комплексну маркетингову стратегію розвитку та популяризації туристичних регіонів України на світовому ринку.

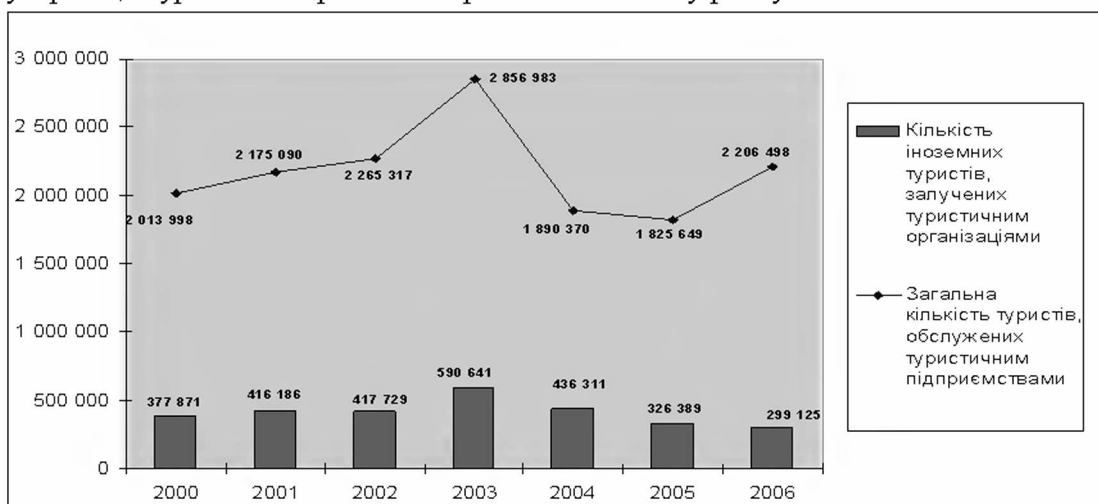

Рис. 3 Динаміка кількості іноземних відвідувачів в загальному обсязі обслугованих туристів, організаціями туристичної діяльності України [12]

Активізація виходу туристичних організацій з вітчизняним туристичним продуктом також залежить і від створення на державному рівні сприятливих правових, соціально-

економічних та організаційних умов функціонування туристичного бізнесу загалом. На сьогоднішній день уже розроблена науковцями концепція Стратегії сталого розвитку туризму і курортів України, яка має бути покладена в основу Державної програми розвитку туризму України до 2015 року [9]. Основною метою цієї стратегії визначено покращення правових, організаційних та соціально-економічних засад реалізації державної політики України в галузі туризму і курортів з метою створення конкурентоспроможної на світовому ринку туристичної та курортної галузі, здатної задовольнити попит українських та іноземних туристів та відпочиваючих. Позитивним є також, що ця стратегія включає вирішення ряду важливих для розвитку іноземного туризму завдань та передбачає здійснення низки цілеспрямованих інформаційно-рекламних та маркетингових заходів.

Важливим вектором державної туристичної політики має залишатись подальший розвиток міжнародного співробітництва в галузі туризму як в напрямку розбудови договірно-правової бази зовнішніх зносини, з країнами, які є для України генеруючими туристичними ринками, так і шляхом активної участі у роботі міжнародних організацій. Тісна співпраця з міжнародними організаціями сприяє поглибленню євроінтеграційного напрямку України, насамперед, з урахуванням завдань адаптації вітчизняного туристичного законодавства до відповідних Директив і стандартів ЄС; лібералізації прикордонних і митних формальностей; приведення якості туристичних послуг до міжнародних стандартів, гармонізації системи стандартизації та сертифікації підприємств туристичної та курортної сфери з нормами ЄС; залучення фінансової та технічної допомоги з боку ЄС у туристичну та курортну галузь України щодо реалізації пріоритетних проектів розвитку туризму. Такі заходи, у свою чергу, сприяють популяризації позитивного туристичного іміджу України на європейському ринку, а тому, активізація міжнародного співробітництва дозволить прискорити розвиток іноземного туризму в Україні та стимулюватиме вихід вітчизняних туристичних організацій на світовий ринок.

Отож, активізація розвитку іноземного туризму на вітчизняних туристичних організаціях буде залежати від державної підтримки такого виду туристичної діяльності фірм, яка повинна проявлятися як у створення пільгового оподаткування послуг, які надаються нерезидентам так і у формуванні консультативного бюро, яке б могло надавати маркетингові консультації різного типу відносно особливостей входження на зарубіжні ринки. Іншими не менш важливими факторами прискорення розвитку іноземного туризму на вітчизняних туристичних підприємствах є створення на державному рівні сприятливих правових, соціально-економічних та організаційних умов розвитку туристичного бізнесу загалом, та іноземного туризму зокрема та активна розбудова міжнародного туристичного співробітництва. Проведення такої комплексної державної політики в галузі туризму дозволить не лише активізувати участь вітчизняних підприємств у розвитку візного туризму, а й позначиться ефективно на соціально-економічному зростанні держави, сприятиме виходу України на міжнародний туристичний ринок та створить сприятливі умови для всебічної інтеграції до світової спільноти.

Література:

1. *Лихоманкова О. В.* Стан і перспективи регіонального розвитку туризму в Україні // Актуальні проблеми економіки. – 2004. – Вип. 6. – С.149-155.
2. *Матвієнко А.* Закон України «Про туризм» - внесено зміни / Підгот. Пушанко Д. // Столичний вісник. – 2004. – №. 2. – С. 26 - 27
3. *Петрович Й., Гавран В.* Управління інвестиційною діяльністю в рекреаційно-туристичній сфері // Регіональна економіка.– 2004. – Вип. 1. – С. 70-76.
4. *Приянчук И., Лесик М.,* Законодательное стимулирование индустрии гостеприимства: зарубежный опыт и украинские перспективы // Новости турбизнеса. - 2004. - №.23-24. - 66с.
5. *Рум'янцев А. П., Коваленко Ю. О.* Міжнародна торгівля послугами: Навч. посібник. – К.: Центр навч. л-ри, 2003. – 112с.
6. *Ткаченко Т.І.* Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу. Монографія. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2006. – 537с.

7. Динаміка та головні тенденції розвитку туризму протягом 2006 р. (за даними Адміністрації держприкордонслужби України) – 2006. – [Цит. 2007, 11 жовтня].– Доступний з: <<http://www.tourism.gov.ua/publ.aspx?id=968>>
8. Інформація про діяльність щодо реалізації державної туристичної політики у сфері міжнародних відносин – 2007. – [Цит. 2007, 11 жовтня]. – Доступний з: <<http://www.tourism.gov.ua/publ.aspx?id=450>>
9. Концепція розробки Стратегії сталого розвитку туризму і курортів в Україні – 2007- [Цит. 2007, 25 листопада]. – Доступний з <<http://www.tourism.gov.ua/PublicationsList.aspx?id=62>>
10. Пахля А. Туризм в Україні ще потрібно створити... – 2007. – [Цит. 2007, 25 листопада].– Доступний з: <<http://www.tourism.gov.ua/publ.aspx?id=989>>
11. Прейгер Д. К., Малайчук І. А. Міжнародний туризм в Україні як форма розвитку інтеграційних комунікацій– 2005. – [Цит. 2006, 26 червня].– Доступний з: <http://www.nisp.gov.ua/vydanna/panorama/issue.php?s=epol1&issue=2005_3>
12. Туристичні потоки – 2007. - [Цит. 2007, 4 грудня].– Доступний з: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/tyr/tyr_u/potoki2006_u.htm
13. Inbound traffic to Poland and Polish outbound traffic – 2007 - [Cited. 2007, 18 november].– Available from : <<http://www.intur.com.pl/itenglish/current.htm>>
14. Distributive Trade, Hotel and Restaurant Industry, Tourism-Tourism – 2007 - [Cited. 2007, 18 november].– Available from : <http://www.statistic-portal.de/Statistic-portal/en/en_jb15_jahrtab32.asp>

Summary:

Purska I. PUBLIC POLICY ROLE IN DEVELOPMENT OF FOREIGN TOURISM ON ENTERPRISES OF TOURIST BUSINESS.

Main factors which assist and restrain development of entrance tourism on domestic tourist organizations are analysed in this article. Substantiated necessity of state support of development of this type of tourism, defined main directions of improvement of today situation and acceleration of development of foreign tourism on the Ukrainian tourist firms.

Надійшла 12.05.2008.

УДК 911.3

Людмила ДВОРСЬКА

СІЛЬСЬКИЙ ЗЕЛЕНИЙ ТУРИЗМ ЯК КОМПОНЕНТ КОМПЛЕКСНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В УКРАЇНІ

Як не прикро констатувати, але й донині українське село не може вирватися з кризи. Поширюється безробіття, занепадає соціальна інфраструктура, поглибилася демографічна криза тощо. Як свідчить практика розвинутих країн, у подоланні цих та інших негативних тенденцій можуть посприяти несільськогосподарський вид діяльності. Передусім ті, що не вимагають державних капіталовкладень, а можуть задовольнятися поки що використанням територій, приватного житлового фонду матеріальних статків. Зокрема, до таких видів діяльності належить сільський зелений туризм.

На сучасному етапі соціально-економічного розвитку України цей вид туристичної діяльності тільки починає розвиватися. Сьогодні міський турист надає перевагу активному відпочинку в місцях з екологічно чистим довкіллям, а також шукає можливостей культурного збагачення. Для задоволення таких потреб Україна має надзвичайно великі туристично-рекреаційні можливості. Майже п'ятнадцять відсотків її території – це курорти, зони відпочинку, гірські та приморські ландшафти, придніпровські зелені зони. Історично склалися понад 500 населених пунктів, які мають унікальну історично-культурну спадщину. Під охороною держави перебувають майже 30 національних і регіональних парків та садиб відомих українців. Значними є лікувальні ресурси – понад 400 джерел мінеральних вод та понад 100 родовищ цілющого болота. Переважна частина цих ресурсів зосереджена в межах сільської місцевості, площа якої становить 69,3% території країни, лісових угідь, площа яких – 17,2%. В селах України налічується 6,3 млн. житлових будинків, з яких 98% перебувають в приватній власності.